

Vzdělávací soustava v ČR

Magdalena Mouralová

Maturity dopadly nejhůř v historii. Ministr: Máme moc maturantů

Školy vychovávají málo učňů

11. ledna 2008

Nezaměstnaného chemika, který bydlí v okrese Most, pravděpodobně že v Česku je lidí bez práce až nezdravě málo. Nemůžeme to číslo ve statistice mu v tom nijak nepomůžeme.

Na vysoké školy se dostává příliš mnoho lidí, řekl Zeman studentům

12. listopadu 2014 12:43, aktualizováno 16:09

Stovky studentů Vysoké školy báňské - Technické univerzity v Ostravě besedovaly dopoledne s prezidentem Zemanem. Na Čínu ani vulgarity se nikdo neptal, probírala hlavně ekonomická témata, například intervence ČNB. Stranou nezůstaly problémy školství. V Kopřivnici Zeman zavítal do Tatry.

Velký příval učitelů? Jen aby nechyběli

19. 10. 2023, 12:34
Jiří Mach

Český učitelský sbor patří mezi nejstarší v Evropě a lze předpokládat, že v budoucnu odcházet na penzi. Pokud se chystá ministerstvo školství, aby se zastavilo, pak by mohli v budoucnu chybět.

Je vysokoškoláků příliš málo, nebo příliš mnoho?

Poté, co letos v červnu Eurostat zveřejnil nové údaje o úrovni vzdělání dospělé populace v zemích EU a v některých dalších evropských zemích, a především poté, co v polovině září publikovala OECD nové vydání své ročenky o vzdělávání ve svých členských zemích, se českých médiích vyrojila řada příspěvků o formaci o tom, jak v počtu absolventů škol za Evropou zaostáváme.

Máte málo jeslí a školek, ženy pak nemohou pracovat, vyčítá Česku Brusel

Jedním z nejdůležitějších úkolů české vlády by mělo být podle Evropské komise (EK) výrazné zvýšení počtu jeslí a školek. Díky tomu by se mimo jiné zmenšily velké rozdíly v platech mezi českými muži a ženami. S odkazem na materiál EK o tom informoval Český rozhlas Radiožurnál.

Co bych ráda, abyste po dnešku uměli

- Znat ISCED, chytat se na termíny primární, sekundární, terciární vzdělávání
- Základně se orientovat v české vzdělávací soustavě (vědět, jaké školy v ČR máme, pro koho jsou určeny, jaké jsou jejich charakteristiky)
- Znat výrazné rysy našeho vzdělávacího systému
- Uvědomovat si základní trendy ve vzdělávání u nás i globálně
- Ptát se po referenční hodnotách, když se setkáte s hodnocením
- Vědět, co je to path dependence

Historie školství na území ČR

- 1774 – všeobecný školní řád Marie Terezie
 - výzva rodičům posílat děti ve věku 6-12 let do školy, ne povinnost
- 1869 – povinná školní docházka, 8 let
- 1922 – malý školský zákon
- 1948 – zákon o jednotné škole
- 1953, 1960, 1978 – nové zákony, změny
 - Novelizace zákona z roku 1978 po revoluci
- 2004, „Nový“ školský zákon (561/2004 Sb.)
 - Asi 50 změn, 21 novelizací různě velkých

Trendy po roce 1989

- Decentralizace a dekoncentrace – oslabení státu, přenos pravomocí na kraje, obce, školy
 - Posílení autonomie a odpovědnosti škol (ředitelů)
- Vstup dalších subjektů do sektoru (soukromé subjekty, církve)
 - Posilování role rodičů – výběr školy, tlak na školy, rodičovské školy, individuální vzdělávání
- Rozrůznění škol a vzdělávacích drah
 - Selektivita (víceletá gymnázia, výběrové třídy); různé směry a filosofie
- Prodloužení doby studia, nárůst účasti na terciárním vzdělávání
- Společné vzdělávání, individualizace výuky, přizpůsobení se žákům (pomalu)
- Mnoho aktérů v systému
- diskontinuita – změna legislativy, změny ministrů (22 od samostatnosti ČR)

Úrovně vzdělání

Podle mezinárodní klasifikace se rozlišuje 9 stupňů vzdělání

1. Jaký stupeň teď studujete?
2. Jakého stupně vzdělání jste dosáhli?

Úrovně vzdělání dle ISCED 2011

(International Standard Classification of Education)

ISCED 2011	Typ vzdělávání	Realizace v ČR
ISCED 0	Vzdělávání v raném dětství, pre-primární	Mateřská škola
ISCED 1	Primární	1. stupeň základní školy
ISCED 2	Nižší sekundární	2. stupeň základní školy, nižší třídy víceletých gymnázií a konzervatoří
ISCED 3	Vyšší sekundární	Střední škola – maturitní i učební
ISCED 4	Postsekundární	Pomaturitní kurzy, nulté ročníky VŠ, rekvalifikace
ISCED 5	Terciární – krátký cyklus	Poslední ročníky konzervatoře
ISCED 6	Terciární – bakalářský stupeň	Bakalářské studium na VŠ, Vyšší odborná škola
ISCED 7	Terciární – magisterský stupeň	Magisterské studium na VŠ
ISCED 8	Terciární – doktorský stupeň	Doktorské studium na VŠ

Vyplňte tabulku

- Trojice
- Papírově nebo v Moodle
- Alespoň první čtyři řádky

Úrovně vzdělání a role státu

- Které stupně jsou v ČR povinné?
 - Na jaké vzdělávání máme zákonný nárok?
- Kdo zřizuje školy na daném stupni?
 - Kde všude jsou soukromé školy?
- Kdo financuje vzdělávání na daném stupni?
 - Kde jsou hlavním zdrojem financování veřejné rozpočty?
- Komu se školy zodpovídají? Jak je kontrolována úroveň vzdělání?

Úrovně vzdělání a role státu

ISCED	Co to je za školy v ČR	Povinnost/právo chodit tam	Kdo zřizuje?	Kdo financuje?	Kdo a jak dohlíží?
0	MŠ	(ANO) / ANO	OBCE (91 %) + církve, soukromé subjekty, kraje, stát	STÁT + zřizovatel (+ klienti)	ČŠI
1	1. stupeň ZŠ	ANO / ANO	OBCE + soukromé subjekty, církve (kraje, stát)		
2	2. stupeň ZŠ	ANO / ANO	OBCE, KRAJE + soukromé subjekty, církve, stát		
3	SŠ	NE /ANO, dle možností společnosti	KRAJE + obce, soukromé subjekty, církve, stát		
4	pomaturitní, jazykovky				
5	Poslední třídy konzervatoře				
6	VŠ – Bc, VOŠ	NE /ANO, dle možností společnosti	společnost, soukromé subjekty, stát (kraje u VOŠ)	veřejné rozpočty, studenti, vlastní činnost škol	NAU (VOŠ ČŠI)
7	VŠ – Mgr.				
8	VŠ - PhD				

Právo na vzdělání, povinnost vzdělávání

- **Listina základních práv a svobod, Článek 33**
 - (1) Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.
 - (2) Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách.
- **Školský zákon (561/2004 Sb.):** bezplatné základní a střední vzdělávání státních ve školách, které zřizuje stát, kraj, obec nebo svazek obcí (pro občany EU) (§ 2, odst. 1)

VÝKONOVÁ DATA ŠKOL

ZA ROK 2022/2023

Mateřské školy

Počet škol
5 374

Počet dětí
369 205

Učitelé
(přepočtení na plně zaměstnané)
34 634,5

Asistenti pedagogů
(přepočtení na plně zaměstnané)
4 822,1

Základní školy

Počet škol
4 261

Počet žáků
1 007 778

Učitelé
(přepočtení na plně zaměstnané)
73 725,8

Asistenti pedagogů
(přepočtení na plně zaměstnané)
17 189,9

Střední školy

Počet škol
1 294

Počet žáků
463 200

Učitelé
(přepočtení na plně zaměstnané)
42 488,4

Asistenti pedagogů
(přepočtení na plně zaměstnané)
1 043,7

Konzervatoře

Počet škol
18

Počet žáků
3 837

Učitelé
(přepočtení na plně zaměstnané)
1 092,1

Asistenti pedagogů
(přepočtení na plně zaměstnané)
2,0

Vyšší odborné školy

Počet škol
150

Počet studentů
20 639

Učitelé
(přepočtení na plně zaměstnané)
1 280,9

Asistenti pedagogů
(přepočtení na plně zaměstnané)
3,5

zdroj: databáze MŠMT

VÝKONOVÁ DATA MATEŘSKÝCH ŠKOL

ZA ROK 2022/2023

Počet škol

5 374

veřejný sektor 4 877
privátní sektor 447
církve 50

Podíl škol podle zřizovatele
na celkovém počtu škol

veřejný sektor 90,8 %
privátní sektor 8,3 %
církve 0,9 %

Počet dětí

369 205

veřejný sektor 352 322
privátní sektor 14 782
církve 2 101

Ukrajinci

10 718

veřejný sektor 10 237
privátní sektor 393
církve 88

z toho azylanti

6 904

veřejný sektor 6 666
privátní sektor 193
církve 45

Podíl dětí podle zřizovatele školy
na celkovém počtu dětí

veřejný sektor 95,4 %
privátní sektor 4,0 %
církve 0,6 %

Počet učitelů

(přepočtení na plně zaměstnané)

34 634,5

veřejný sektor 32 654,6
privátní sektor 1 782,3
církve 197,6

Podíl učitelů (přepočtené počty) podle
zřizovatele školy na celkovém počtu učitelů

veřejný sektor 94,3 %
privátní sektor 5,1 %
církve 0,6 %

VÝKONOVÁ DATA STŘEDNÍCH ŠKOL

ZA ROK 2022/2023

Počet škol

1 294

veřejný sektor 953
privátní sektor 296
církev 45

Podíl škol podle zřizovatele
na celkovém počtu škol

veřejný sektor 73,6 %
privátní sektor 22,9 %
církev 3,5 %

Počet žáků

463 200

veřejný sektor 381 860
privátní sektor 70 232
církev 11 108

Ukrajinci

7 062

veřejný sektor 5 557
privátní sektor 1 382
církev 123

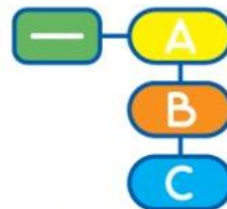
z toho azylanti

3 457

veřejný sektor 2 919
privátní sektor 479
církev 59

Podíl žáků podle zřizovatele školy
na celkovém počtu žáků

veřejný sektor 82,4 %
privátní sektor 15,2 %
církev 2,4 %

Počet učitelů

(přepočtení na plně zaměstnané)

42 488,4

veřejný sektor 36 084,3
privátní sektor 5 478,4
církev 925,7

Podíl učitelů (přepočtené počty) podle
zřizovatele školy na celkovém počtu učitelů

veřejný sektor 84,9 %
privátní sektor 12,9 %
církev 2,2 %

Terciární vzdělávání

- VOŠ (asi 150 škol a 20 tisíc žáků)
- VŠ (ISCED 6, 7, 8)
 - 26 veřejných, asi 270 tisíc studentů
 - 39 soukromých, téměř 30 tisíc studentů
 - 2 státní
- Problémy, témata
 - Kvalita VŠ
 - Vztah s praxí
 - Studijní neúspěšnost
 - Akademická svoboda a samospráva vs. kontrola
 - Financování
 - Internacionalizace

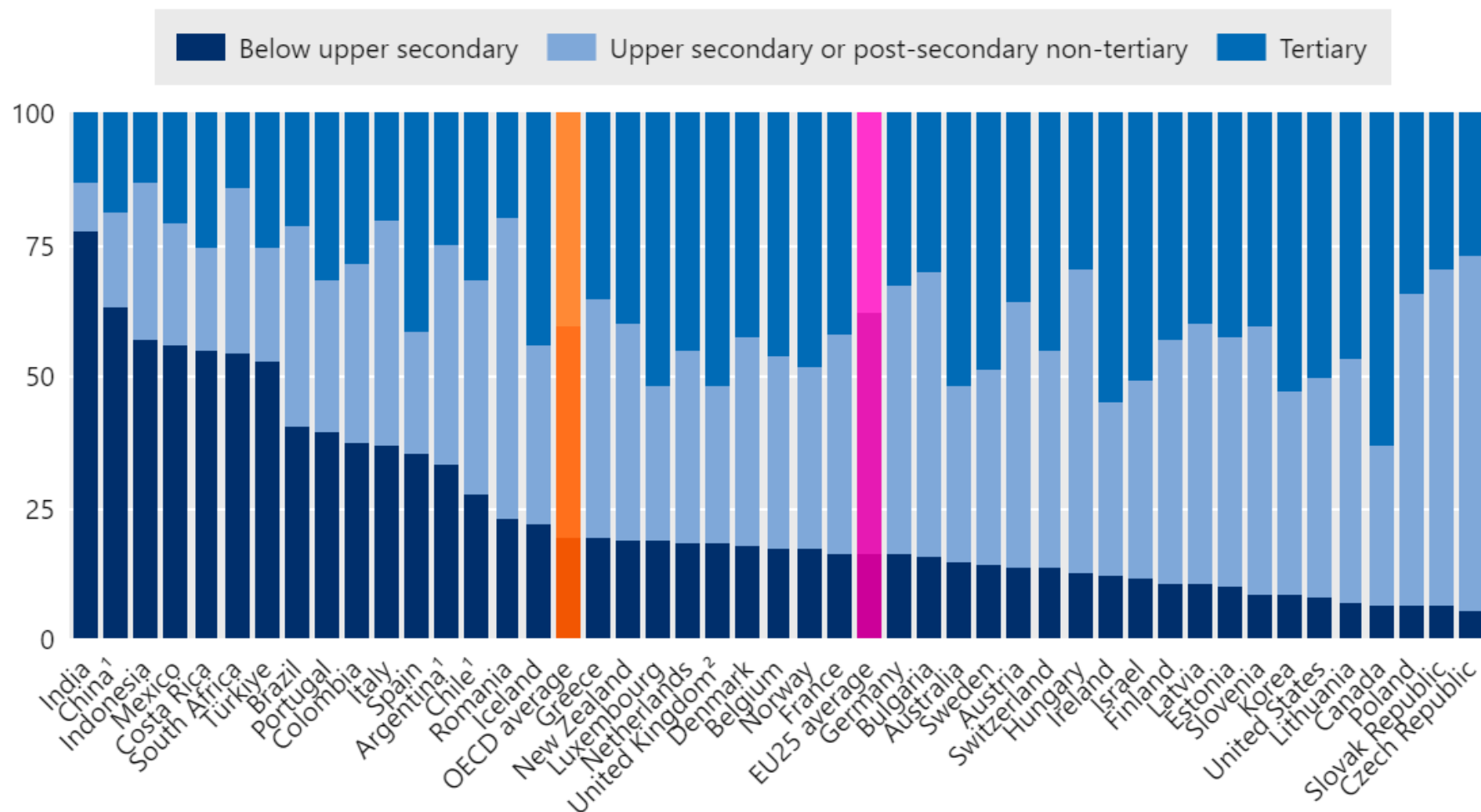
Silné a slabé stránky českého vzdělávacího systému

Co z toho podle vás platí?

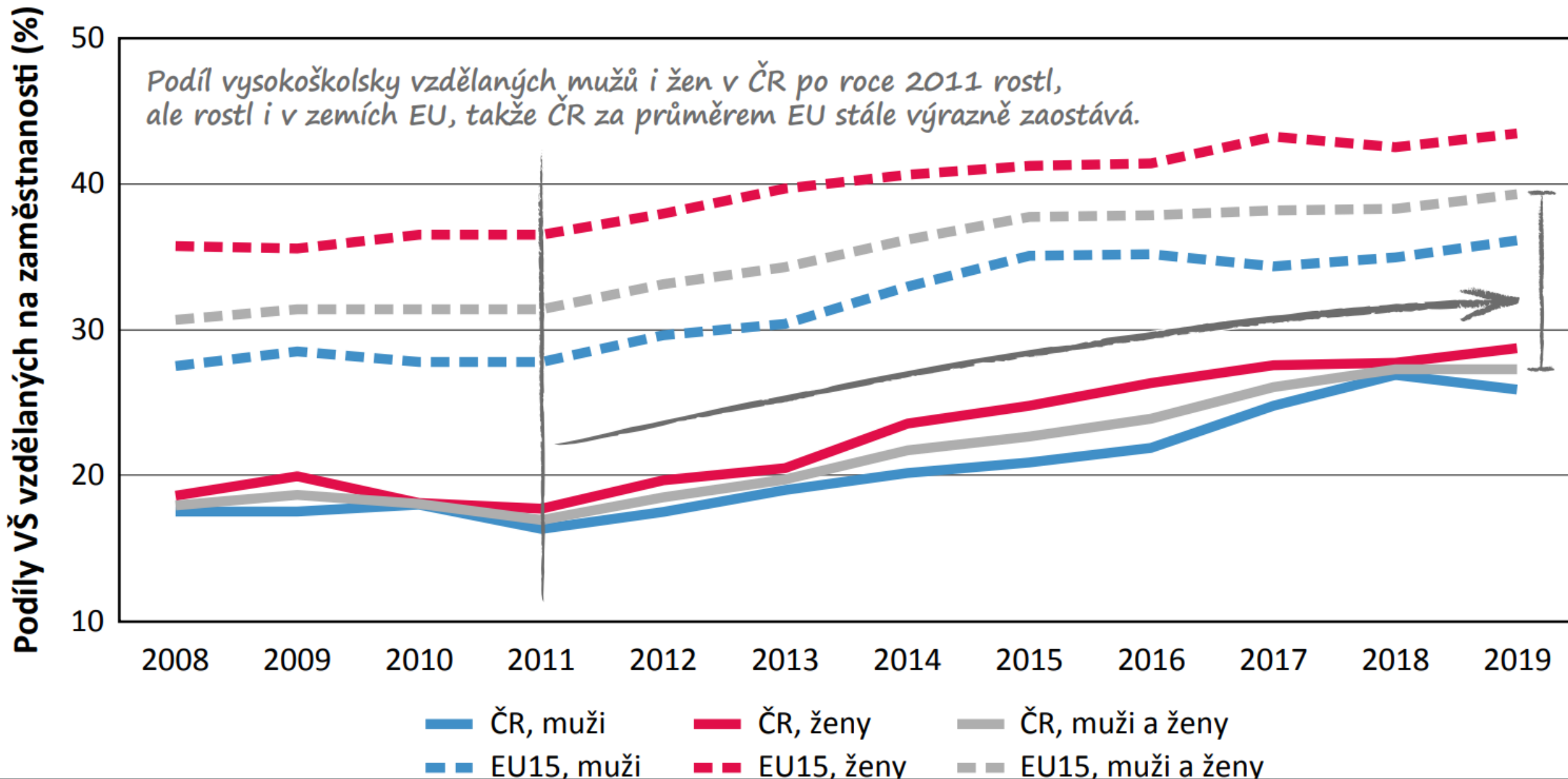
1. Česko vydává hodně peněz na vzdělávání.
2. Český vzdělávací systém je efektivní.
3. Češi se hodně vzdělávají.
4. České děti chodí rády do školy.
5. V české populaci je hodně vysokoškoláků.
6. České děti se začínají vzdělávat hodně brzy.
7. Výsledky českých žáků jsou silně ovlivněny jejich sociálním původem.

Figure A1.2. Educational attainment among 25-64 year-olds (2022)

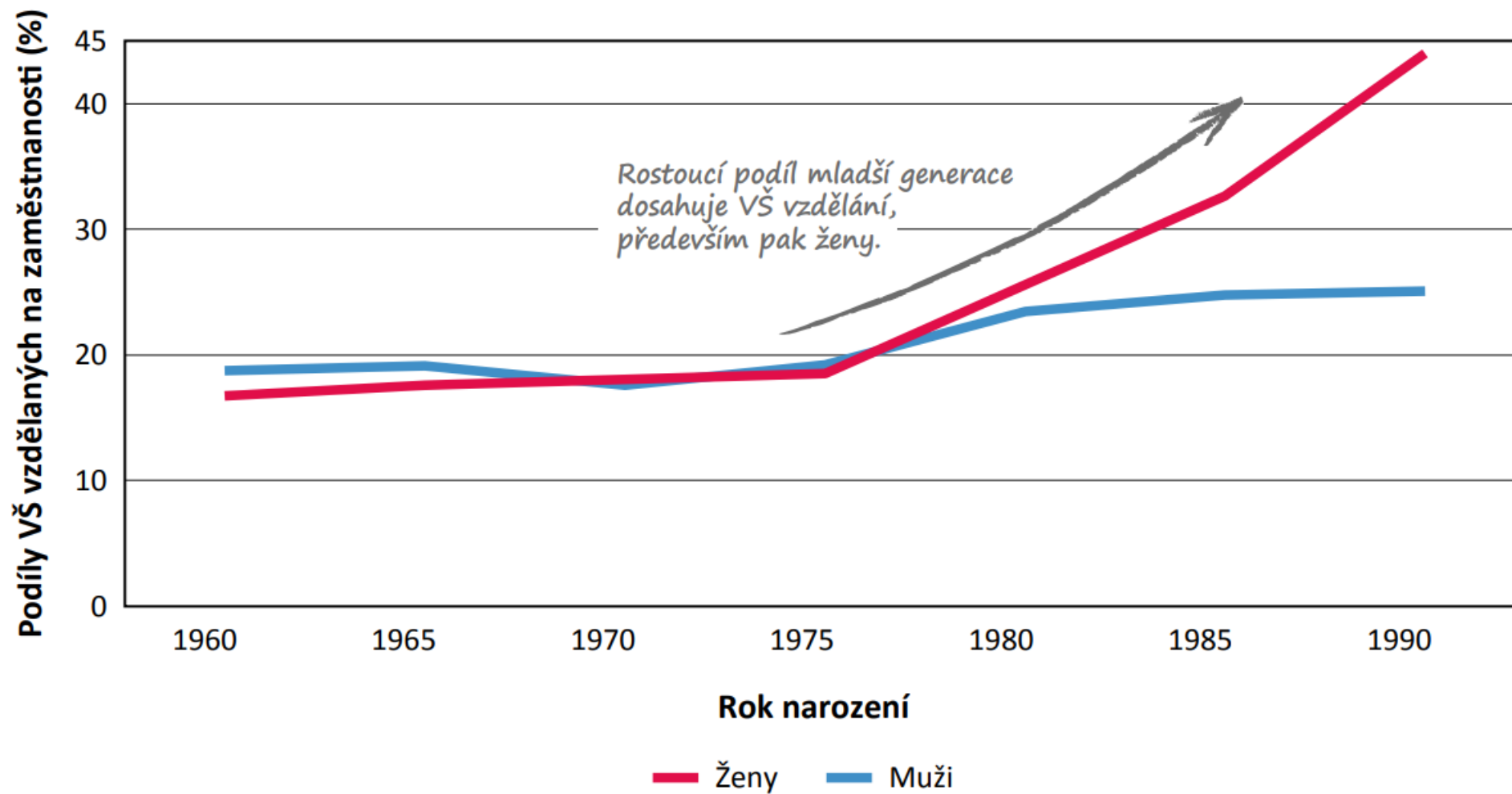
In per cent

Graf 1: Podíly VŠ vzdělaných na zaměstnanosti v ČR a EU

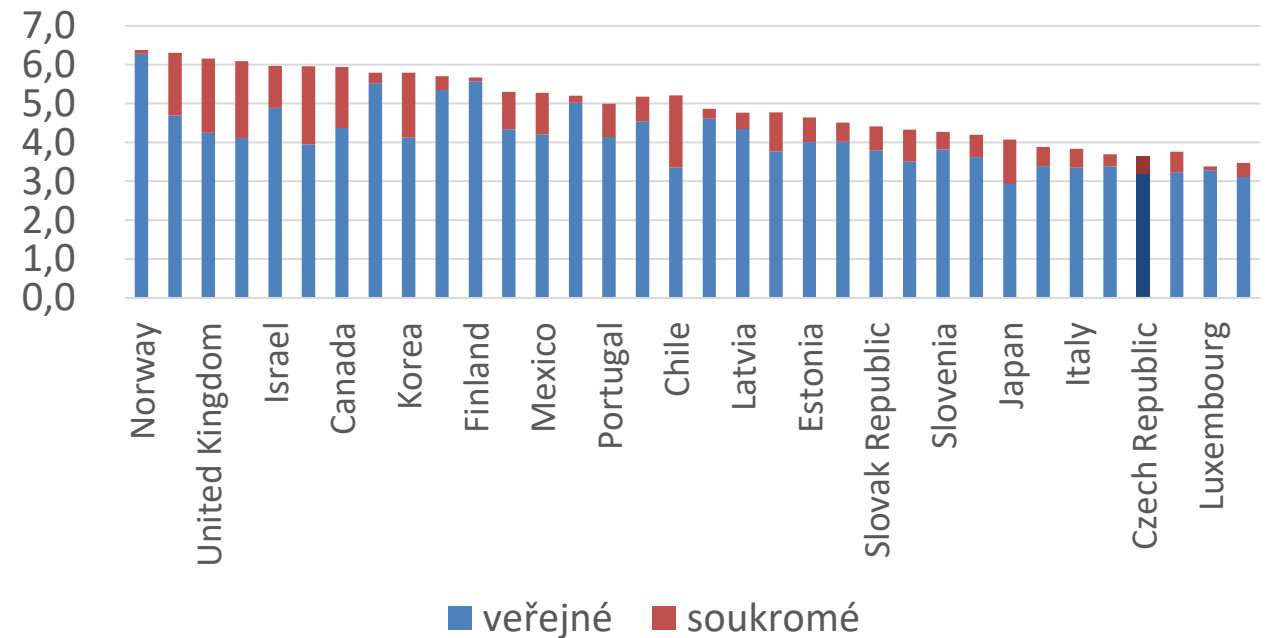
Graf 2: Věkově specifické podíly VŠ vzdělaných mezi zaměstnanci, ČR (%)

Kolik peněz jde do vzdělávání?

- Záleží, jak se počítá
- Podíl na státním rozpočtu
- Podíl na HDP
- Co vše se bere jako vzdělávání

Veřejné a soukromé výdaje na vzdělávání jako podíl HDP

Návrat k cílům...podařilo se?

- Vědět, co je to ISCED, chytat se na termíny primární, sekundární, terciární vzdělávání
- Základně se orientovat v české vzdělávací soustavě (vědět, jaké školy v ČR máme, pro koho jsou určeny, jaké jsou jejich charakteristiky)
- Znat výrazné rysy našeho vzdělávacího systému
- Uvědomovat si základní trendy ve vzdělávání u nás i globálně
- Ptát se po referenční hodnotách, když se setkáte s hodnocením
- Vědět, co je to path dependence